

שאלות ותשובות

וישמע משה

שאלות אקטואליות בהלכה למעשה שעלו על שולחנם של פוסקי זמנינו שליט"א

פרשת אחרי-קדושים תשע"ה - גליון ס"ג

האם תוספת בגודל הנר נחשבת כהוספת נר?

א. שאלה: אשה קיבלה על עצמה להוסיף נר לכבוד שבת, ולאחר מכן נמלכה בדעתה: הרי אני רגילה להדליק נרות שדולקים שלוש שעות והם כבים באמצע הסעודה, אולי במקום להוסיף נר, חשוב יותר להדליק נרות גדולים שידלקו עד סוף הסעודה, או להוסיף שמן בנרות. האם היא יכולה לקיים את הקבלה שקיבלה על עצמה בזה שתתחיל להדליק נר גדול יותר.

תשובה: הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א הורה שמכיון שקיבלה על עצמה תוספת נר חייבת לקיים הקבלה שלה בזה ואינה יכולה לקיים אותה בזה שתדליק נר גדול יותר מכפי רגילותה. וכן הסכימו הגאונים רבי יוסף ליברמן ורבי שמאי גרוס שליט"א. וביאר הגר"י ליברמן הטעם, דהנה נר שבת יש בו שני ענינים: א. שיהיה אור בבית ולא ייכשל בעץ ובאבן. ב. בריבוי נרות יש כבוד שבת. והנה בימינו שהאור מגיע מתאורת החשמל אין לנו הנאה באור הנרות וכמעט אפשר לומר ע"ז שרגא בטיהרא מאי מהני. ועיקר ההדלקה היא לכבוד שבת, ומכיון שהכבוד מתרבה בריבוי הנרות א"כ בודאי אין לה לקיים את נדרה בהגדלת הנרות אלא בזה שתוסיף נר ותרבה

בכבוד שבת. ומ"מ בדיעבד אם לא הוסיפה נר רק הוסיפה באורך הנרות או בריבוי השמן, יצאה ידי חובתה וקיימה בזה את קבלתה.

והגר"ש גרוס הראה לי מה שהביא המ"ב [סימן רסג, ז] בשם האליה רבה שאשה ששכחה להדליק נרות בשבת אחת, תוסיף מכאן ואילך נר אחד כקנס. ואם היא עניה ואין באפשרותה להוסיף נר, תוסיף שמן על רגילותה עד היום או שתדליק נר מעט יותר ארוך. הרי שמעלת תוספת נר גדולה ממעלת תוספת שמן, ורק במקום הדחק התירו לה לפרוע חובה בתוספת שמן. ובימינו הנרות בזול וכמעט אין מי שעני כ"כ שאין סיפק בידו להוסיף נר לכבוד שבת.

האם מותר לטלטל בשבת כפתור שנתפר בבגד בטעות?

ב. שאלה: מעשה באחד שנתן את בגדו לחייט כדי שיתקן אותו, והחייט פתח את ביטנת הבגד לצורך התיקון, וכשסגר אותה מחדש שכח כפתור בפנים, כך שאין אפשרות להוציא את הכפתור בשבת. האם מותר לצאת בבגד זה בשבת במקום שאין בו עירוב, או שיש לחוש להוצאת הכפתור מרשות לרשות.

תשובה: שאלה דומה לזו מצויה מאד בימינו בחולצות וכדו', שנמכרות כאשר כפתור נוסף תפור בשולי החולצה, כדי שאם יאבד אחד הכפתורים יוכלו להשלים את החסר. ויש לעיין האם יש איסור לצאת בחולצה זו לרשות הרבים כאשר הכפתור הנוסף תפור בה.

ואמר לי הגאון רבי מאיר סירוטה שליט"א שבשני המקרים אסור לצאת עם הבגד לרשות הרבים עד שיסירו את הכפתור המיותר. ואילו הגאונים רבי יעקב מאיר שטרן ורבי שלמה זלמן אולמן ורבי שמאי גרוס ורבי נפתלי נוסבוים שליט"א הורו שהכפתורים המיותרים בטלים לבגד ואינם אוסרים אותו בטלטול. וכן הסכים הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א, וביאר הטעם דמה יש לו כעת לעשות, הרי אסור להסיר את הכפתור בשבת, והוא רוצה לצאת בבגד [וא"צ את הכפתור], א"כ בודאי הכפתור בטל לגבי הבגד. והביא הגר"מ שטרן ראייה לדבר מהא דכתב הרמ"א [סימן שא ס"ג] דמי שמתאכסן אצל

נכרים וירא שאם יניח הכסף בחדרו וייצא, יגנובו ממנו את הכסף. ואם יישאר בחדרו כל העת ולא ייצא יבינו שיש אצלו הרבה כסף וצריך לשומרו, ויגזלוהו. ולכן יש מתירים לתפור כסף בבגדו, וכן נוהגין להקל. והרי שם בודאי אין הכסף בטל לבגדו ואעפ"כ התירו לו לצאת בו במקום פסידא, א"כ הכא שהכפתור בטל לבגד יש להתירו לצאת בו בכל גונא. והסכים הגר"ש גרוס לראיה זו.

[א.ה. במ"ב שם ס"ק קכג ביאר טעם המתירים: דכיון דלית ביה אלא איסור דרבנן משום דלאו דרך הוצאה היא וכנ"ל, וכ"ש בזמן הזה דלהרבה פוסקים לית לן ר"ה דאורייתא, הקילו במקום פסידא, דאדם בהול על ממונו, ואם לא נתיר באופן זה יבוא לעבור על איסור תורה, דיבוא לחפור בקרקע ולהטמין, ע"כ. וע"ש שהתירו לטלטל המעות להדיא בשבת וליתנם בתוך מנעלו בשבת מהאי טעמא. וא"כ לכאורה אין ללמוד משם לנידון דידן שאין בו צד הפסד כלל.

והוסיף הגר"ש גרוס שבשו"ת הלוי [סימן נא] מבואר שחתיכות בד שנשארות אחרי תפירת הבגד ואין הלוש זקוק להם, אף שיש בהם שיעור הוצאה אין חייבים להסירם מן הבגד לפני שבת, מכיון שאין דעת הלוש עליהם והם בטלים לבגד. ויש ללמוד משם לנידון דידן. ואילו הגאון רבי יוסף ליברמן שליט"א אמר לי בשם המנחת יצחק, שתוית של מותג וכדו' מותר לצאת עמה כי היא בטלה לבגד. ונראה דהוא הדין בכפתור שתופרים מלכתחילה בבגד. אבל כפתור שנשכח בתוך בטנת הבגד [וכן אם נהיה חור בכיס של הבגד ונפל משהו דרכו לתוך הביטנה של הבגד], אינם בטלים ואסור לצאת בהם בשבת. ואמנם אם לא ידע שהם שם ויצא בהם לא עשה איסור שהרי הוא מתעסק, ומכל מקום אם הוא יודע מכך אסור לו לצאת בבגד הזה למקום שאין בו עירוב.

ואמנם את הכפתורים שתופרים בבגדים החדשים כדי שאם יאבד כפתור יוכלו להשלימו מהם, יש לצדד להתיר הטלטול מטעמא אחרינא, והיינו ע"פ מש"כ הב"ב בשם תשובת הרשב"א [ח"ג סימן רסב] דכל דבר שאינו צורך הבגד ואינו תשמיש הבגד אינו בטל לגבי הבגד, והביאו המ"ב [ס"ק פב]. ומשמע שדבר שהוא צורך הבגד אע"פ שאינו תשמיש הבגד בטל לגבי הבגד, וכפתורים אלו הם לצורך הבגד, וא"כ י"ל שהם בטלים לגבי הבגד. וכל שכן במעשה זה ששכח החייט כפתור בתוך הבגד, ואין בעל הבגד צריך את הכפתור כלל וכלל, ואין דעתו עליו, וכשיפתח את הבטנה בחול ויוציאו ישליכנו לאשפה, בודאי הוא בטל לבגד ואינו אוסרו בהוצאה. ודוקא דבר חשוב שאינו צורך הבגד כגון מפתח וכדו' אסרו הפוסקים שם].

התחיל "אשר יצר" באמצע הפרק, האם יגמור הברכה?

ג. שאלה: כתב המ"ב [סימן סו ס"ק כג] שהנפנה לנקביו באמצע ברכות קריאת שמע, לא יברך אשר יצר מיד אלא לאחר תפילת שמונה עשרה. ויש לעיין מה הדין במי ששכח ההלכה והתחיל לברך אשר יצר בין הפרקים או באמצע הפרק, ואחר כך נזכר שהוא במקום שאסור להפסיק, האם יגמור הברכה או יפסיק לאלתר.

[עיין בזה בספר אשי ישראל פרק יט]. וא"כ בנידון דידן שאם יפסיק באמצע הברכה נמצא שהזכיר שם שמים לבטלה, בודאי יש לדונו כמצוה עוברת ומסתבר דכו"ע מודו בזה שיגמור הברכה כראוי. והגאונים רבי שמואל אליעזר שטרן ורבי שלמה זלמן אולמן שליט"א הסכימו לסברא זו.

והגאון רבי נפתלי נוסבוים שליט"א הורה, שאם אמר רק "ברוך אתה ה'" - יסיים "למדני חוקיך" כדי למעט ההפסק ככל האפשר. אולם אם כבר התחיל "אשר יצר" יסיים הברכה וכדברי הגר"ש גרוס. וכן הורה הגאון הגדול רבי נסים קרליץ שליט"א.

תשובה: הסכימו הפוסקים שאם היה המעשה בין הפרקים יגמור הברכה שהתחיל הברכה, ולא יפסיק כי בזה הוא עושה אותה ברכה לבטלה. והגאון רבי שמאי גרוס שליט"א הורה שאף אם היה המעשה באמצע הפרק יש לו לגמור הברכה, והביא ראיה מהא דמצאנו במ"ב [שם ס"ק ט] שהביא מחלוקת הפוסקים לגבי ברכת רעם וברק באמצע הפרק, דיש אומרים שמותר להפסיק מכיון שהיא מצוה עוברת, ואף לענין "אשר יצר" י"א דמי שמחמת חולי צריך להיפנות לעתים קרובות, ואם לא יברך "אשר יצר" עד לאחר התפילה יתכן שיצטרך שוב לנקביו ונמצא שהפסיד הברכה שהיה צריך לברך קודם התפילה, דמותר לו לברך באמצע הפרק מכיון שהיא מצוה עוברת

האם יש מצוה לקיים דברי המת בצוואה שנעשתה ע"פ חוקי המדינה?

ד. שאלה: מעשה באדם מבוגר שהיה במושב זקנים בארה"ב, וע"פ בקשתו ערכו עבורו עו"ד והאפוטרופוס צוואה לפיה הוא נותן את רכושו לחלק מיוורשיו. מדובר באדם שלא היו לו ילדים, אולם ישנם יורשים אחרים ע"פ ההלכה, אשר בחלקם היו עמו יותר בקשר במשך השנים ואף בקרו אותו, ואת חלקם אף לא הכיר. ע"פ הצוואה הוא נתן את רכושו לאלה שהיו עמו בקשר מתמיד בלבד. השאלה היא האם יש תוקף לצוואה זו, או שעל פי דין תורה אין בה ממש, והיורשים שעל שמם נכתבה הצוואה צריכים להתחלק בירושה עם שאר היורשים.

ציון שדברי הרמ"א בזה הם מכח ספיקא דדינא שמעמידים המעות ביד היורשים המוחזקים. ג. האחיעזר [ח"ג סימן לג] חידש בענין זה להלכה, שצוואה שנעשתה על פי חוקי המדינה, נחשבת כנתנית הכסף בידי שלישי, וחל עליה הדין של מצוה לקיים דברי המת. וא"כ בנידון דידן שהוא מצוה מחמת מיתה, וגם עשה צוואה שמועילה ע"פ חוקי המדינה, יש בודאי מצוה לקיים דברי המת, ויתכן שיש אף דין ככתובים וכמסורים, ובודאי יש לקיים הצוואה כרצון המת.

ואמר לי הגאון רבי נפתלי נוסבוים שליט"א שכן הורה למעשה גאון ישראל הגר"ש אלישיב זצוק"ל, וכן מורים בבתי דינים באנגליה ובארה"ב. וכן שמע הגאון רבי שמאי גרוס שליט"א מפי הגאון רבי העניך פדווא זצ"ל, וכן הוא בספרו חשב האפוד. אבל רוב בתי דינים בארץ ישראל אינם מורים כן, אלא מצריכים שיינתן הכסף ביד שלישי ממש, ורק אז אמרינן מצוה לקיים דברי המת.

תשובה: הגאון רבי מנדל שפרן שליט"א הקדים לנו את יסודי דיני צוואה: א. קי"ל דברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים דמו, ואין הש"מ צריך קנין, אלא בדברים בלבד קנה המקבל את מה שצוה הש"מ ליתן לו. אמנם מצאנו מחלוקת ראשונים בריא המצוה מחמת מיתה האם דינו כצוואת שכיב מרע, וכתב בשו"ת מהרש"ם [ח"ב סימן מ אות א-ב] דלהלכה ה"ל ספיקא דדינא, ואין מוציאים מידי היורשים שהם מוחזקים, אבל אם תפס אין מוציאים מידו. ב. בריא שאמר תנו מנה לפלוני נחלקו הראשונים האם חייבים ליתן לו משום מצוה לקיים דברי המת, והובאה מחלוקת זו בשו"ע חו"מ [סימן רנ, כג]. ואם השליש הנותן את המנה ביד שלישי עבור זה, לכו"ע אמרינן מצוה לקיים דברי המת, וכן פסק השו"ע [סימן רנב, ב]: מצוה לקיים דברי המת, אפילו בריא שצוה ומת, והוא שנתנו עכשיו לשליש לשם כך. והוסיף הרמ"א: אבל היו בידו קודם ולא לשם כך, או שבאו לידו אחר הצוואה, אין בזה משום מצוה לקיים דברי המת. וכתב בשו"ת בנין

מה יעשה נהג אמבולנס כהן שהחולה שהוביל נפטר באמצע נסיעה בין עירונית?

ה. שאלה: מעשה שאירע באחד מארגוני ההצלה הידועים, שנהג אמבולנס כהן הוביל באמבולנס חולה מעיר לעיר, ובתוך כדי הנסיעה החמיר מצבו של החולה והוא שחל"ח. וכעת מסתפק הנהג מה יעשה: האם יעמיד את האמבולנס בצד הדרך וייצא ממנו לאלתר עד שיבוא נהג ויחליף אותו, או שהוא יכול להמשיך בנסיעה עד שיגיע ליעדו.

הצלה לחזור בשבת למקומם, ואע"פ שבחזרה אין פיקוח נפש לאלתר, שמא ייקראו לעזרה בהמשך השבת. והגרש"י לנדא הורה שעל הנהג לעמוד בצד הדרך ולהמתין מחוץ לאמבולנס עד שיבוא אחר להחליפו. וביאר הטעם, שאין הנפטר בגדר מת מצוה מכיון שאינו מוטל בביזיון אלא בתוך האמבולנס. וחשש פיקוח נפש על פי רוב לא שייך, אא"כ האמבולנס שייך לעיר מרוחקת והוא היחיד שנמצא בה בכוננות, או שהוא שבת ואין הרבה כוננים וכל אחד עלול לקבל קריאה בכל עת, ובתנאי שהמקום שבו הוא עומד עם האמבולנס רחוק הרבה מן העיר, באופן שכשתיגיע הקריאה ייקח לו זמן רב להגיע למקום. ורק בהצטרף תנאים אלו יש להתיר להחזיר את האמבולנס משום חשש פיקוח נפש, אבל בלא"ה אסור.

והוסיפו הגר"י ליברמן והגר"מ שפרן שאין מן הראוי שכהן יקבל על עצמו תפקיד כזה שעלול לבוא בו לידי מכשול באיסור טומאת כהנים. והגר"ש גרוס אמר שבודאי שאמבולנס שעיקר ענינו להגיש עזרה ראשונה לזקוקים, כמו מד"א או הצלה, אין ראוי לכהן לעבוד בו מטעם זה. אבל באמבולנס שעיקר ענינו להוביל חולים ממקום למקום, כמו אמבולנס של עזר מציון ושאר ארגוני החסד, ודבר רחוק הוא שימות החולה תוך כדי הנסיעה, בודאי מותר לכהן לעבוד בו כנהג.

תשובה: שאלה זו יש לחלקה לשנים: א. האם כאשר הנפטר מונח לבדו באמבולנס באמצע דרך בין עירונית הוא נחשב למת מצוה ומותר לכהן להיטמא כדי להביאו למקום שבו יטפלו בקבורתו. ב. האם יש לחוש שמא תזדמן קריאה דחופה לאמבולנס זה, ובמה שהוא מתעכב כעת עם האמבולנס כחצי שעה בדרך בין עירונית הוא נכנס לספק פיקוח נפש, ומותר לו להמשיך עם האמבולנס עד ליעדו, או שאין לחוש לזה.

והורו רוב הפוסקים [הגאונים רבי יעקב גרינוולד, רבי שמואל אליעזר שטרן, רבי מנדל שפרן, רבי שמאי גרוס, רבי יעקב מאיר שטרן, רבי שלמה זלמן אולמן, רבי יוסף ליברמן, רבי שמואל יעקב לנדא שליט"א], שעל הכהן לעצור מיד בצד הדרך ולצאת מן האמבולנס ולהמתין שם עד שיבוא אחר להחליפו. והראה לי הגר"י ליברמן מש"כ השו"ע שכהן הישן בבית בלא בגדים, ומת שם מת, יעירוהו ויאמרו לו שילבש בגדיו, ורק אח"כ יאמרו לו שיש מת בבית, כי אם יאמרו לו מיד שיש מת בבית יהיה חייב לצאת לחוץ בלא בגדים, דאין חכמה ואין עצה ואין תבונה לנגד ה'.

הגאון רבי טוביה בינדר שליט"א צידד שיש לחוש לספק פיקוח נפש ולהחזיר את האמבולנס למקומו, וכמו שהתירו הפוסקים לאנשי

טעה ואמר רצה ביו"ט או יעלה ויבוא בשבת, צריך לחזור ולברך?

ו. שאלה: בשנה זו זכינו לשני ימים טובים הסמוכים אצל השבת: שביעי של פסח חל ביום שישי, ושבעות הבעל"ט יחול ביום א'. ומטבע הדברים ריבוי הסעודות וסמיכותן זו אצל זו מוליד הרבה טעויות, וקורה הרבה שיאמרו יעלה ויבוא בשבת או רצה ביו"ט. האם צריך לחזור ולברך או לאו?

ר"ח ע"כ דינו כשח באמצע תפילה וכנ"ל אבל אם לא אמר שקר כגון שאמר זכרנו לחיים ולא אמר וכתבנו או הבדלה בחונן הדעת שמזכיר מה שחנן לו השי"ת לב להבין ולהבדיל זה שייך בכל השנה לתת תודה להשי"ת שחלק לו לב להבין ומדע לידע או שאמר יעלה ויבא עד ביום ר"ח הזה דלא הוי שקר רק כמוסיף בתפילה ואף שאסור להוסיף בג' ראשונות ואחרונות מ"מ כשח לא הוי עכ"ל.

ועוד קולא מצאנו בענין זה בביאור הלכה ד"ה הטועה שכתב: ומ"מ לענין תפילת תשלומים כגון מי שלא התפלל מנחה בר"ח או בשבת או בשאר מועדים שמתפלל ערבית שתיים והזכיר בתפילה של תשלום ר"ח או שבת או מאורע שאר מועדים כיון דתפילה זו בא לתשלום היום שעבר הסכימו הרבה אחרונים דלא הוי הפסק, ע"כ.

ובספר אשי ישראל [פל"ב, כג] הביא דברי המ"ב, ובהערה פח כתב: עיין אורחות חיים [ספינקא] סימן ק"ח ס"ק יג בשם השואל ומשיב רביעאה ח"ב סימן קח, דאם בחול המועד טעה וכגון שביום שני אמר וביום השלישי, חשיב הפסק בתפילה ועליו לחזור ולהתפלל. ואמנם מה שפסק השו"מ שעליו לחזור ולהתפלל משום שס"ל כדעת הפר"ח המובא במ"ב סימן ק"ח לח דאם הזכיר מאורע שלא בזמנו עליו לחזור, אך להכרעת המ"ב שם שבדיעבד לא צריך לחזור ה"נ בזה. וכ"ה בבכורי יעקב סימן תרנ"ט ס"ק א דאינו חוזר. ועיין שו"ת בצל החכמה ח"ב סימן סח, ושו"ת מנח"י ח"ח סימן מט, ושו"ת שבט הלוי ח"ד סימן סג, ע"כ.

תשובה: בשו"ע או"ח [סימן קח, יב] פסק: הטועה ומזכיר מאורע שאר ימים בתפלה שלא בזמנה, לא הוי הפסקה. וכתב הרמ"א: מיהו אם נזכר שטעה, פוסק אפי' באמצע הברכה. וכתב המ"ב [ס"ק לח] שרוב האחרונים חלקו על השו"ע בזה וס"ל דינו כמי ששח באמצע הברכה בשיחה בטלה, וצריך לחזור בברכות האמצעיות לתחילת הברכה, ובג' ראשונות צריך לחזור לראש שהן כברכה אחת, ובג' אחרונות צריך לחזור לרצה. וכתב עוד בשם החיי אדם שאם סיים הברכה [האמצעית] ולא חזר, שוב לא יחזור לראש. [וה"ה בג' ראשונות, שאם סיים אתה קדוש שוב לא יחזור לראש. ואם סיים שים שלום שוב לא יחזור לרצה]. אמנם בשו"ע הרב [סו"ס קח] כתב שאם סיים התפילה יחזור ויתפלל בתורת נדבה וא"צ לחדש בה דבר.

ולמעשה הורה הגאון רבי שלמה זלמן אולמן שליט"א שיש לנהוג כהכרעת המ"ב בזה. ואילו הגאונים רבי מנדל שפרן ורבי יעקב מאיר שטרן ורבי שמאי גרוס שליט"א הורו שגם בג' ברכות ראשונות וג' אחרונות, כל שסיים אותה הברכה אין לו לחזור לתחילת אותם ג' ברכות. ורק אם עוד באמצע הברכה יחזור לתחילתה. [וכנראה ס"ל דיש לחוש לדעת השו"ע במקום ספק ברכות].

ובשם דרך החיים כתב המ"ב, דה"מ אם הזכיר דבר שאין שייך לאותו היום כגון שאומר זכרנו וכו' וכתבנו וכו' דאין זמן כתיבה היום או שאמר יעלה ויבא עד לאחר יום ר"ח הזה שהוא שקר מוחלט שהיום אינו

מכתבים למערכת

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א העיר על מה שדנו שם [שאלה ג] האם מותר למכור לנכרי פירות שביעית שבלוע בהם טעם חמץ: נראה שהיא שנתבשלו הפירות שביעית בכלי חמץ בן יומו יש צד לומר שאין צריך למכור הפירות לנכרי כלל אלא די להצניע הפירות במקום מוסגר, שהרי המחבר ס' תנ"א סע' א' אומר שקדירות של חרס שנשתמש בהם כל השנה מותר להשהותן לאחר הפסח, ומצניען בפסח במקום צנוע שאינו רגיל לילך שם כדי שלא יבוא להשתמש בהם בפסח, ע"ש. ואמר החזון או"ח ס' ק"ז ס' ט"ו (מובא בביאורים המשנה ברורה מהדורת "דרשו" ס' תנ"א) שמוכח מהמחבר שאין צריך למכור לנכרי את החמץ הבלוע בכלים, וכן מבואר בשו"ע הרב בסדר מכירת חמץ, ע"ש, ועוד אם הוא מוכר הכלים לנכרי עד אחר הפסח צריך שוב לטובלם, כמו שמבואר בשו"ת חתם סופר או"ח ס' ק"ט, א"כ כאן כיון שיש רק בליעות של חמץ בפירות שביעית, ויש שאלה האם יוכל למכור אותן פירות לנכרי, יתכן שלא צריך למכור הפירות אלא די שמצניען במקום מוסגר שאינו יכול להגיע שם בפסח. אלא שקשה לחלק כן שהרי הקשה החזו"א שהרי ברמ"א ס' תס"א סע' י' מבואר שנוהגים לשרוף תרנגולת שנמצאה בה חיטה מבוקעת, ולא הותר להשהותה עד אחר הפסח, ע"ש, למרות שהחמץ רק בלוע בה. ותיירץ שבלוע בכלי קל יותר מבלוע באוכל, מפני שבלוע בכלי נחשב כנפלה עליו מפולת כיון שאינו ראוי לאכילה בעין, משא"כ בבלוע באוכל ראוי לאכילה בעין, ע"ש, א"כ לפי החילוק הזה אסור להשהות הפירות עם בליעות חמץ כיון שהוא אוכל, ואסור להשהות בליעות באוכל כנ"ל. אבל נראה שאפשר ליישב הקושיא של החזו"א באופן אחר שמה שמותר להשהות חמץ בלוע בפסח הוא דוקא אם הוא מצניען לפני פסח, משא"כ בס' תס"ז מיירי שהוא מצא חטה מבוקעת בפסח, וכיון שמצא הבליעות של חמץ בפסח, אז החמירו שאינו יכול להשהותן וצריך לשורפם. א"כ כיון שהוא מצא חטה מבוקעת בפסח, שהוא חמץ בעין, החמירו אפילו על הבליעות והצרכו לשרוף התרנגולת. ולפ"ז יוצא שאין חילוק בין אוכל וכלים לגבי בליעות חמץ ויהיה מותר להשהותם הפירות שביעית אם הוא מצניען אותן בערב פסח. א"כ יש עוד צד לומר שאינו צריך למכור הפירות שנתבשלו בכלי חמץ שהרי הבליעות בפירות הוא ע"י נ"ט בר נ"ט, שהרי הכלי בלע חמץ, והפירות בלעו מאותן בליעות, והמחבר או"ח ס' תמ"ז סע' ד' סובר שחמץ שנתערב קודם פסח ונתבטל אינו חוזר וניעור, ע"ש, הרי שהמחבר סובר שחמץ לפני פסח נחשב "היתר", וא"כ הבליעות בפירות נחשב נ"ט בר נ"ט דהיתרא, וטעם קלוש כזה אינו נחשב איסור, כמו שבמבואר בט"ז יו"ד ס' צ"ה ס' ק"א, ויתכן שאין חיוב למכור אותן פירות אלא די להשהותם במקום מוסגר.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א ביקש להוסיף בענין האסון שאירע בעת הלוויית הגאון בעל שבט הלוי זצוק"ל שהאור החיים הק' בפרשת כי תשא כותב, שבשעה שהקב"ה מסלק את הצדיק מן העולם, אם הציבור אינם מתעוררים לחזור בתשובה, הקב"ה עושה תיכף עוד אסון כדי שיתעוררו. ואמר לי שרבו בעל שבט הלוי זצ"ל עצמו הראה לו דברי האור החיים הללו בעקבות האסון שאירע אחרי הלוויית הבבא סאלי ז"ע.

הגאון רבי שמאל אליעזר שטרן שליט"א ביקש להבהיר על מה שהבאנו בשמו בגליון פסח [שאלה ב] שמותר לבשל קטניות בשביעי של פסח לצורך שבת איסרו חג, דהיינו דוקא לדעת המתירים לאכול בשבת זו קטניות, אולם הוא עצמו הורה דיש להחמיר בזה והבאנו דבריו בגליון פרשת צו, ע"ש.

הגאון רבי אליהו בר שלום שליט"א הוסיף על מה שהבאנו בשמו בגליון פרשת תזריע מצורע [שאלה ד] בענין הכתובה שחתימת העד 'חיים' נראית כאילו כתוב 'קיים', שאם כאשר מראים לילד את כל החתימה הוא מבין מתוך הענין לקרוא 'חיים' הכתובה הכשריה, ואע"פ שאם היינו מראים לילד את המילה הזאת לבדה הוא היה קורא אותה 'קיים', דאין זה ס"ת. והפנה אותנו למש"כ בזה במאמר 'כיצד מפרשים שטר'.

הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א העיר על מה שדנו בגליון חג הפסח [שאלה ד] האם מותר ליתן לקטן לאכול לפני אמירת ההגדה ואלו דברי: הנני להעתיק בזה מש"כ בספר חינוך הבנים כהלכתו פרק ע' (סעיף ד) לאחר שביאר דין איסור נתנית מצה לקטן בערב פסח, וז"ל: כתב השו"ע הרב [בסימן תע"ב (סעיף כ"ג)] דגם בליל פסח אפשר שאסור להאכיל את הקטן מצה לפני אמירת ההגדה, אפילו מעט [דלהאכילו הרבה בלא"ה אסור כדי שלא יישן, וכדיתבאר להלן בפרק ע"ה (סעיף כ)]. מפני הטעם הנ"ל דלאחר שמילא את כריסו מן המצה לא שייך שוב לומר לו בעבור זה.

הרה"ג ר' מנחם מנדל גייגר שליט"א מח"ס תורה ושבת העיר על מה שדנו בגליון פרשת ויקרא [שאלה ד] האם הערב מקיים מצות אם כסף תלוה, ואלו דבריו: לכאורה יש להוכיח זאת ממשנה מפורשת בפ"א דמכות [דף ה ע"ב]: רבי עקיבא אומר, לא בא השלישי להקל אלא להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו, ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה, ע"כ. ונראה מזה דאף בנטפל לעוברי עבירה כעד שלישי בעדים זוממין שהעדים זוממין האחרים לא צריכים לעדות של העד השלישי, כי העדות מתקיימת אף בשנים, ואעפ"כ נענש כעושי עבירה משום שנטפל לעושי עבירה, כ"ש בנטפל לעושי מצוה באופן כזה, שלולי שהיה נטפל לעושי המצוה יתכן שהמצוה לא היתה מתקיימת כלל, כערב שעי"ז שמסכים להיות ערב על ההלואה מסכים המלוה להלוות ללוה ולקיים מצות הלואה, כ"ש שהקב"ה ישלם שכרו וזוכה להתברך בכל הברכות שמתברך המלוה מפי הקב"ה.

הגאון רבי שמאל אליעזר שטרן שליט"א ביקש להוסיף בענין האסון שאירע בעת הלוויית הגאון בעל שבט הלוי זצוק"ל שהאור החיים הק' בפרשת כי תשא כותב, שבשעה שהקב"ה מסלק את הצדיק מן העולם, אם הציבור אינם מתעוררים לחזור בתשובה, הקב"ה עושה תיכף עוד אסון כדי שיתעוררו. ואמר לי שרבו בעל שבט הלוי זצ"ל עצמו הראה לו דברי האור החיים הללו בעקבות האסון שאירע אחרי הלוויית הבבא סאלי ז"ע.

הגאון רבי שמאי גרוס שליט"א ביקש להבהיר על מה שהבאנו בשמו בגליון פסח [שאלה ב] שמותר לבשל קטניות בשביעי של פסח לצורך שבת איסרו חג, דהיינו דוקא לדעת המתירים לאכול בשבת זו קטניות, אולם הוא עצמו הורה דיש להחמיר בזה והבאנו דבריו בגליון פרשת צו, ע"ש.

הגאון רבי אליהו בר שלום שליט"א הוסיף על מה שהבאנו בשמו בגליון פרשת תזריע מצורע [שאלה ד] בענין הכתובה שחתימת העד 'חיים' נראית כאילו כתוב 'קיים', שאם כאשר מראים לילד את כל החתימה הוא מבין מתוך הענין לקרוא 'חיים' הכתובה הכשריה, ואע"פ שאם היינו מראים לילד את המילה הזאת לבדה הוא היה קורא אותה 'קיים', דאין זה ס"ת. והפנה אותנו למש"כ בזה במאמר 'כיצד מפרשים שטר'.

הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א העיר על מה שדנו בגליון חג הפסח [שאלה ד] האם מותר ליתן לקטן לאכול לפני אמירת ההגדה ואלו דברי: הנני להעתיק בזה מש"כ בספר חינוך הבנים כהלכתו פרק ע' (סעיף ד) לאחר שביאר דין איסור נתנית מצה לקטן בערב פסח, וז"ל: כתב השו"ע הרב [בסימן תע"ב (סעיף כ"ג)] דגם בליל פסח אפשר שאסור להאכיל את הקטן מצה לפני אמירת ההגדה, אפילו מעט [דלהאכילו הרבה בלא"ה אסור כדי שלא יישן, וכדיתבאר להלן בפרק ע"ה (סעיף כ)]. מפני הטעם הנ"ל דלאחר שמילא את כריסו מן המצה לא שייך שוב לומר לו בעבור זה.

הרה"ג ר' מנחם מנדל גייגר שליט"א מח"ס תורה ושבת העיר על מה שדנו בגליון פרשת ויקרא [שאלה ד] האם הערב מקיים מצות אם כסף תלוה, ואלו דבריו: לכאורה יש להוכיח זאת ממשנה מפורשת בפ"א דמכות [דף ה ע"ב]: רבי עקיבא אומר, לא בא השלישי להקל אלא להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו, ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה, ע"כ. ונראה מזה דאף בנטפל לעוברי עבירה כעד שלישי בעדים זוממין שהעדים זוממין האחרים לא צריכים לעדות של העד השלישי, כי העדות מתקיימת אף בשנים, ואעפ"כ נענש כעושי עבירה משום שנטפל לעושי עבירה, כ"ש בנטפל לעושי מצוה באופן כזה, שלולי שהיה נטפל לעושי המצוה יתכן שהמצוה לא היתה מתקיימת כלל, כערב שעי"ז שמסכים להיות ערב על ההלואה מסכים המלוה להלוות ללוה ולקיים מצות הלואה, כ"ש שהקב"ה ישלם שכרו וזוכה להתברך בכל הברכות שמתברך המלוה מפי הקב"ה.

הגאון רבי שמאל אליעזר שטרן שליט"א ביקש להוסיף בענין האסון שאירע בעת הלוויית הגאון בעל שבט הלוי זצוק"ל שהאור החיים הק' בפרשת כי תשא כותב, שבשעה שהקב"ה מסלק את הצדיק מן העולם, אם הציבור אינם מתעוררים לחזור בתשובה, הקב"ה עושה תיכף עוד אסון כדי שיתעוררו. ואמר לי שרבו בעל שבט הלוי זצ"ל עצמו הראה לו דברי האור החיים הללו בעקבות האסון שאירע אחרי הלוויית הבבא סאלי ז"ע.

ביהמ"ד "יד כהן" דחסידי בעלזא בית שמש
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ברגשי גיל וחדוה הננו לאחל ברכת מזל טוב מעומקא דליבא ליידינו ותומכינו הנכבד רודף צדקה וחסד הרבני הנגיד מוקיר רבנו ואיהו גופיה צורבא מרבנן

הרב החסיד ר' חיים גאנצפריד שליט"א
לרגל שמחת אירוסים בנו הבחור המו"מ בתויר"ש כמר יוחנן נ"י עב"ג בת ת"ח הגאון החסיד ר' יוסף צבי רכניצר שליט"א רב ומו"צ בביהמ"ד "בית פנחס" אשדוד במז"ט ובשעטו"מ יהא רעוא שהזיווג יעלה יפה ויהא הקשר של קימא ובנין עדי עד ויזכו לבנות בית נאמן בישראל על אדני התורה והחסידות, אמן.

ביהמ"ד "יד כהן" דחסידי בעלזא בית שמש
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ברגשי גיל וחדוה הננו לאחל ברכת מזל טוב מעומקא דליבא ליידינו העסקן הנמרץ הרה"ח ר' יוסף לוי שליט"א
גבאי מסור בבית מדרשינו

לרגל שמחת הולדת הבן במז"ט ובשעטו"מ
יזכה להכניסו בבריתו של אאע"ה בעתו ובזמנו ולגדלו לתורה ולחופה ולמעש"ט, אמן.

לעילוי נשמת מוהר"ר מרדכי רייז זללה"ה בן מוהר"ר מאיר אריה זללה"ה נלב"ע בשם טוב ובשיבה טובה כ"ו ניסן תשס"א